

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 196

van **CATHY COUDYSER**

datum: 10 maart 2023

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

Gesubsidieerde cultureelerfgoedsector - Onderzoek inkomstendifferentiatie

Tijdens de gedachtewisseling in de commissie Cultuur van 10 november 2021 over het eindrapport van het Departement Cultuur, Jeugd en Media (CJM) in het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging, werd verwezen naar een onderzoek naar inkomstendifferentiatie bij structureel betoelaagde organisaties uit de kunstensector, de cultureelerfgoedsector en het sociaal-cultureel volwassenenwerk, waaruit geconcludeerd kan worden dat de gesubsidieerde cultureelerfgoedorganisaties in Vlaanderen minder eigen inkomsten genereren dan de cultureelerfgoedsector in Nederland.

Het eindrapport van het onderzoek zou midden januari 2022 worden opgeleverd.

1. Kan de minister de conclusies uit het eindrapport m.b.t. de huidige inkomstenstructuur specifiek voor de cultureelerfgoedsector meer in detail toelichten?
2. Worden er in het eindrapport mogelijke oorzaken gedefinieerd die het verschil in eigen inkomsten in de cultureelerfgoedsector tussen Vlaanderen en Nederland (mede) kunnen verklaren?
3. Welke concrete bevindingen liggen er in het eindrapport daarnaast vervat rond de financiële draagkracht en mogelijkheden tot inkomstendifferentiatie bij gesubsidieerde cultureelerfgoedorganisaties in Vlaanderen?
4. Welke concrete aanbevelingen omvat het eindrapport rond alternatieve beleidsopties om de cultureelerfgoedsector in Vlaanderen te stimuleren om in te zetten op het verwerven van meer eigen inkomsten? Hoe zal de minister en/of zijn administratie daarmee aan de slag gaan?

**Vlaams
Parlement**

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 196 van 10 maart 2023
van **CATHY COUDYSER**

[De studie structureel betoelaagde organisaties en aanvullende financiering](#) werd in januari 2022 opgeleverd en staat op de website van het Departement Financiën en Begroting. Het onderzoek werd inhoudelijk en methodologisch uitgevoerd door IDEA Consult en Prof. Dr. Bart Van Looy (KULeuven, Antwerp Management School), onder begeleiding van een stuurgroep met leden van het departement Cultuur, Jeugd en Media, aangevuld met externe experts.

De scope voor dit onderzoek is toegespitst op de groep van cultuurorganisaties die in de periode 2018- 2019 meerjarige subsidies ontvingen van de Vlaamse overheid binnen de sectorale kaderdecreten Kunstendecreet, het Decreet Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk en het Cultureelerfgoeddecreet. Meer specifiek werd de analyse uitgevoerd op basis van financiële data die door DCJM werd aangeleverd voor de jaren 2018 en 2019 (voor cultureel erfgoed: enkel 2019). De centrale onderzoeksvraag was: 'Kan door het stimuleren van meer inkomstendifferentie bij structureel gesubsidieerde cultuurorganisaties, extra zuurstof gecreëerd worden in het subsidiesysteem?'

- 1) De onderzoekers gingen na in welke mate schaal, regio dan wel het type cultuuractiviteit (categorie, genre, functie) bepalende factoren (structurele antecedenten) zijn bij het verklaren van het percentage eigen inkomsten dat structureel gesubsidieerde cultuurorganisaties weten te genereren. Bestaan er 'structurele' kenmerken die systematisch samenhangen met geobserveerde verschillen inzake het verwerven van eigen inkomsten (versus publieke middelen) bij structureel gesubsidieerde cultuurorganisaties in Vlaanderen? De aard van de activiteiten (Categorie, Genre, Functie) – soms in samenhang met regio – blijkt de belangrijkste structurele antecedent voor het verklaren van variantie in het % eigen inkomsten dat wordt aangetrokken. Het onderzoek wijst uit dat in regel ongeveer 50% van de geobserveerde variantie te wijten is aan deze factoren. Dit wijst enerzijds op de relevantie van de onderzochte 'structurele' antecedenten. Anderzijds signaleert het ook het belang/de impact van ondernemerschap/management/organisatie bij individuele organisaties en dus de ruimte voor ontwikkeling op individueel organisatieniveau.

Binnen de cultureel-erfgoedsector observeren de onderzoekers met name een groot verschil tussen archiefinstellingen (eigen inkomsten, +/- 2,4%), musea (eigen inkomsten +/- 20%) en tenslotte organisaties die een landelijke dienstverlenende rol opnemen (eigen inkomsten +/- 12%). Het onderzoeken van een gedifferentieerd beleid met betrekking tot het verwerven van eigen inkomsten door structureel gesubsidieerde organisaties op basis van aard van de activiteit, lijkt daarom relevant.

Tal van organisaties hanteren een veelheid aan inkomstenmodellen (verhuur, sponsoring,...).Terzelfdertijd valt het ook op dat al deze inkomsten zich in eenheden laten uitdrukken en geen leeuwenaandeel in de totale inkomsten voor hun rekening nemen).

Als naar de andere inkomsten wordt gekeken, blijkt dat binnen cultureel erfgoed decretale werkingssubsidies goed zijn voor 43%. Voor cultureel erfgoed valt ook een belangrijke inbreng op het vlak van de gemeenten te noteren, die immers vaak inrichtende macht zijn van cultureel-erfgoedorganisaties. Als hier ook rekening wordt gehouden met de niet-gerapporteerde eigen inkomsten die voor het merendeel ook een lokale overheid impliceren, dan komt men in de buurt van de Vlaamse decretale inbreng voor wat betreft de inbreng van lokale overheid in de inkomstenstructuur van cultureel-erfgoedorganisaties (35% door de gemeenten versus 43% door de Vlaamse overheid).

- 2) Het verklaren van het verschil in eigen inkomsten tussen Vlaanderen en Nederland viel buiten het bestek van de studie. Het rapport gaat dan ook niet dieper in op dit resultaat uit de benchmark tussen Vlaanderen en Nederland. Om de cijfers die voortkomen uit de benchmark goed te kunnen interpreteren is het belangrijk om te weten dat het rapport enkel cijfers bevat over **de Nederlandse (grote) musea**. Op basis van deze studie kunnen dus geen conclusies getrokken worden voor de cultureel-erfgoedsector in zijn geheel en is de vergelijkbaarheid relatief. Voor de Nederlandse dataset komen de cijfers uit het onderzoek 'Cultuur in Cijfers', voor de periode 2013-2016. Deze dataset bevat financiële informatie omtrent instellingen die onderdeel uitmaken van de culturele basisinfrastructuur 2013-2016 (BIS) en die direct gesubsidieerd worden door het ministerie van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap). In vergelijking met de Vlaamse organisaties, zijn de Nederlandse instellingen waarvoor data beschikbaar was, duidelijk een maat groter. Daarom werd voor de verdere benchmarkanalyse gewerkt met een subset van Vlaamse instellingen die qua genre en grootte meer in de buurt komen van de Nederlandse tegenhangers. Uit de Vlaamse dataset werd een selectie genomen van de grootste cultuurorganisaties die bovendien in een vergelijkbare categorie uit de Nederlandse dataset actief zijn. Zelfs in deze subset zijn de Nederlandse organisaties gemiddeld groter dan hun Vlaamse tegenhangers. De grootte van de organisaties zou een mogelijke oorzaak kunnen zijn van het verschil in eigen inkomsten, maar dit werd in het rapport dus niet onderzocht. Daarbij moet ook rekening gehouden worden dat de voornaamste eigen inkomsten van musea ticketinkomsten zijn. Bij het bepalen van het prijzenbeleid is winstmaximalisatie evenwel niet noodzakelijk het voornaamste doel. Musea kiezen er bijvoorbeeld vaak voor kinderen en jongeren gratis toegang te voorzien of de prijs erg laag te houden, om de drempel voor museumbezoek zo laag mogelijk te houden. Dit kan uiteraard een legitieme keuze zijn, waar rekening mee gehouden moet worden bij het inschatten van de eigen inkomsten.
- 3) Zie antwoord op vraag 1.
- 4) Het viel buiten de scope van de studie om aanbevelingen te formuleren die de cultureel-erfgoedsector zouden stimuleren om in te zetten op het verwerven van meer eigen inkomsten. De centrale onderzoeksvraag was: 'Kan door het stimuleren van meer inkomstendifferentiatie bij structureel gesubsidieerde cultuurorganisaties, extra zuurstof gecreëerd worden in het subsidiesysteem?'

Wel omvat het rapport een overzicht van welke het bestaande stimuleringsinstrumentarium is waarop structureel betoelaagde cultuurorganisaties in Vlaanderen (op Vlaams of federaal niveau) en in Nederland een beroep kunnen doen om aan inkomstendifferentiatie te doen. Een vergelijking tussen de twee toont aan dat:

- zowel in Vlaanderen als in Nederland is er in het beleidsinstrumentarium een belangrijke focus op advisering en competentieverwerving omtrent (aanvullende) financiering. In Vlaanderen staat deze opdracht expliciet ingeschreven in de strategische doelstellingen van Cultuurloket.

- Wanneer de andere types van stimuleringsinstrumenten vergeleken worden, valt op dat in Vlaanderen een sterke focus ligt op het geven van fiscale stimuli voor financiers/gevers, in tegenstelling tot Nederland waar dit type ondersteuning veel minder wordt gebruikt. In Nederland is er omgekeerd wel meer aandacht voor een diverser aanbod aan financiële instrumenten (diverse cultuurleningen, crowdfunding, matchfunding). Dit laatste is in Vlaanderen voorlopig vrij beperkt.
- Met betrekking tot bedrijfsmecenaat/corporate giving blijkt dat er voorlopig (nog steeds) geen duidelijk regelgevend kader is in Vlaanderen. Het geven van giften door bedrijven aan een cultuurorganisatie zonder tegenprestatie wordt zo niet gestimuleerd.
- Ten slotte stellen de onderzoekers dat het beleidsinstrumentarium met betrekking tot (aanvullende) financiering in Vlaanderen nog een vrij jong instrumentarium is. Dit betekent dat voor de meeste instrumenten momenteel nog weinig gegevens beschikbaar zijn over effectiviteit of impact. In Nederland zijn voor verschillende instrumenten wel al studies beschikbaar met inzichten over bereik, effectiviteit. Het is belangrijk dat in de komende jaren ook in Vlaanderen hierover de nodige data worden verzameld, zodat dergelijke evaluatie op termijn mogelijk is.